

درس خارج فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فیما یحرم علی الجنب

موضوع جزئی: امر سوم، مکث و توقف در سایر مساجد

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تاریخ: ۱۷ اسفند ۱۳۹۹

مصادف با: ۲۳ رجب ۱۴۴۲

جلسه: ۸۳

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در مواردی بود که بر جنب حرام است. عرض شد که سومین مورد از مواردی که بر جنب حرام است، مکث و توقف در سایر مساجد [غیر مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)] است.

عرض شد که مرحوم سید (ره) دو مورد را از حکم حرمت توقف جنب در مسجد استثناء کرده است که مورد اول، جواز عبور جنب از مساجد [غیر مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)] است؛ به این نحو که شخص از یک در داخل مسجد شود و از در دیگر خارج گردد. عرض شد که روایاتی از جمله؛ روایت صحیحه جمیل، صحیحه محمد بن مسلم و صحیحه زراره بر جواز عبور جنب از مسجد دلالت دارند و تعبیر «اجتياز» که در بعضی از این روایات آمده است نیز به معنای عبور و مرور است.

مورد دوم، جواز دخول جنب در مساجد [غیر مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)]، به قصد برداشتن چیزی از مسجد است. ظاهر کلام اصحاب این است که خلاقی در این مسأله نیست. در کتاب جواهر الکلام آمده است: «كما هو ظاهر الأصحاب، بلا خلاف أعرفه فيه، بل في المنتهى: أنه مذهب علماء الإسلام وفي غيره: أنه المجمع عليه، بل ظاهر إطلاق النصّ والفتوى أنه يجوز له ذلك وإن استلزم لبثاً طويلاً وما عساه يظهر من بعضهم أن المراد بجواز الأخذ من حيث كونه أخذاً في مقابلة الوضع، وإلا فلا يحل لأجله ما كان محرماً سابقاً...»^۱.

علاوه بر ادعای عدم خلاف مذکور، دو روایت ذیل نیز بر جواز دخول جنب در مسجد، به قصد برداشتن چیزی از آن، دلالت دارند؛ روایت اول: صحیحه عبدالله بن سنان: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ؛ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنِ الْجُنُبِ وَالْحَائِضِ يَتَنَاوَلَانِ مِنَ الْمَسْجِدِ الْمَتَاعَ يَكُونُ فِيهِ، قَالَ: «نَعَمْ وَلَكِنْ لَا يَضَعَانِ فِي الْمَسْجِدِ شَيْئاً»^۲.

روایت دوم: صحیحه زراره و محمد بن مسلم: عَنْ زُرَّارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ (ع)؛ قَالَ: «الْحَائِضُ وَالْجُنُبُ لَا يَدْخُلَانِ الْمَسْجِدَ إِلَّا مُجْتَازَيْنِ» إِلَى أَنْ قَالَ: «وَيَأْخُذَانِ مِنَ الْمَسْجِدِ وَلَا يَضَعَانِ فِيهِ شَيْئاً» قَالَ زُرَّارَةُ: قُلْتُ لَهُ: فَمَا بِالْهُمَا يَأْخُذَانِ مِنْهُ وَلَا يَضَعَانِ فِيهِ؟ قَالَ: «لَا نَهْمَا لَا يَقْدِرَانِ عَلَى اخْذِ مَا فِيهِ إِلَّا مِنْهُ وَيَقْدِرَانِ عَلَى وَضْعِ مَا بِيَدِهِمَا فِي غَيْرِهِ»^۳.

در ذیل روایت مذکور، به حکمت جواز اخذ چیزی از مسجد و عدم جواز وضع چیزی در مسجد [از طرف جنب و حائض] اشاره شده است و امام باقر (ع) فرموده است که دلیل آن، این است که برای شخص جنب و حائض، مقدور است که چیزی که نزد آنان است را در غیر مسجد بگذارند، ولی برای آنها مقدور نیست که چیزی که در مسجد است را از جای دیگر اخذ کنند، لذا بر جنب

۱. محمدحسن، نجفی (صاحب الجواهر)، جواهر الکلام فی توبه الجدید، ج ۲، ص ۵۲.

۲. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲، کتاب الطهارة، ابواب الجنابة، باب ۱۷، ص ۲۱۳، ح ۱.

۳. همان، ح ۲.

و حائض جایز است که برای برداشتن چیزی که در مسجد است داخل مسجد شوند و آن را بردارند و سپس خارج شوند. بنابراین، چون شخص جُنُب و حائض می‌توانند آنچه را نزدشان است در جایی غیر از مسجد بگذارند لذا اضطراری نسبت به گذاشتن آن شیء در مسجد، متوجه آنان نیست، ولی چون برای برداشتن آنچه در مسجد است، چاره‌ای جز دخول در مسجد ندارند لذا بر آنان جایز است که برای برداشتن آن شیء از مسجد، داخل مسجد شوند.

سؤال: آیا أخذ چیزی از مسجد، فی حدّ نفسه برای جُنُب جایز است و وضع چیزی در مسجد، فی حدّ نفسه برای جُنُب حرام است یا اینکه أخذ چیزی از مسجد، به خاطر جواز دخول با هدف أخذ، جایز است و حرمت وضع چیزی در مسجد به خاطر حرمت دخول جُنُب در مسجد است، یعنی آیا جواز أخذ چیزی در مسجد؛ از طرف جُنُب، از باب جواز دخول با هدف أخذ است یا جواز أخذ، فی نفسه می‌باشد، همچنین، آیا حرمت وضع چیزی در مسجد؛ از طرف جُنُب، از باب حرمت دخول جُنُب در مسجد است یا حرمت وضع، فی نفسه است؟

پاسخ: به نظر می‌رسد که جواز أخذ چیزی از مسجد؛ از طرف جُنُب و حرمت وضع چیزی در مسجد؛ از طرف جُنُب، مستند به ذاتشان است و جواز أخذ و حرمت وضع، فی نفسه است و از باب جواز دخول با هدف أخذ و از باب حرمت دخول جُنُب در مسجد نیست زیرا از ظاهر صحیح زراره و محمد بن مسلم، جواز و حرمت فی نفسه استفاده می‌شود چون امام باقر (ع) نخست حکم حرمت دخول جُنُب و حائض در مسجد را بیان فرموده است و اینکه در ادامه، أخذ چیزی از مسجد را استثناء فرموده است، حاکی از این است که جواز أخذ چیزی از مسجد؛ با حالت جنابت و حائض بودن، از باب جواز دخول در مسجد نیست، بلکه جواز آن فی نفسه است و همچنین، حرمت وضع چیزی در مسجد؛ با حالت جنابت و حائض بودن، از باب حرمت دخول در مسجد نیست، بلکه حرمت آن فی نفسه است. پس أخذ چیزی از مسجد، فی نفسه برای جُنُب و حائض جایز است و وضع چیزی در مسجد، فی نفسه برای جُنُب و حائض حرام است.

بنابراین، وضع چیزی در مسجد مطلقاً حرام است، هرچند که شخص داخل مسجد نشود، چون حرمت وضع، ذاتی است لذا مستند به دخول نیست تا گفته شود که چون شخص داخل مسجد نشده است، جایز است چیزی را در مسجد بگذارد، بلکه عرض می‌شود که چون حرمت آن ذاتی است، نیازی به دخول در مسجد نیست لذا اگر شخص جُنُب یا حائض بدون دخول در مسجد، چیزی را داخل مسجد بگذارد، کار حرامی انجام داده است.

«الحمد لله رب العالمین»